

Burcu Kösem
EKONOMİ - FINANS - SEKTÖR
PROFESYONELİ

HAFTALIK EKONOMİ BÜLTENİ

8 Eylül / 2023

Bu rapor; Dünya ve Türkiye ekonomisindeki güncel gelişmeleri, güvenilir kaynaklardan elde edilen veriler ile yansıtma ya yönelik olarak, hazırlanmıştır. Herhangi bir yatırım tavsiyesi içermez.

Orta Vadeli Program, piyasaları ikna etti

- ❑ Bu hafta yeni kabinenin kurulmasından bu yana hem iç hem de dış piyasaların merakla beklediği OVP, Cumhurbaşkanı tarafından açıklandı.
- ❑ Ekonomi ile beraber diğer tüm kabine üyelerinin de yer aldığı OVP tanıtımının verdiği ilk mesaj, hükümetten tam destek alınmış olmasıydı.
- ❑ Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, program açıklamasında;

* Tek haneli enflasyona giderken büyüme ve istihdamı ihmal etmeyeceğiz.

* OVP'nin dört temel amacı var. Afet yaralarının sarılması, makro istikrarın sağlanması ve enflasyonun tek haneye inmesi, büyüme ve istihdamın devamı, sosyal adalet.

*OVP'de üç temel politika aracı olacak. Bunlar deprem harcamaları hariç mali disiplinin sağlanması, para politikası ve yapısal dönüşümlerdir. Yapısal reformlarda orta vadede somut etkiler bekliyoruz. Kısa vadede beklentileri iyileştirmeyi hedefliyoruz. Merkez Bankası araç bağımsızlığı çerçevesinde üzerine düşeni yapacak. Şeklindeki ifadeleri öne çıkarırken,

- ❑ Sn. Cumhurbaşkanının sıkılaştırmanın devam edeceği ve doğrudan yatırımlar konusunda hem hukuki hem de mevzuatsal değişikliklere gidileceği açıklamaları güven vericiydi.

OVP Tahminleri genel olarak gerçekçi bulundu

- ❑ Bu defa açıklanan OVP'nin enflasyon başta olmak üzere büyüme, cari açık ve bütçe açığı noktalarında olmak üzere bir önceki programla oldukça ayrıştığı ancak gerçeğe daha yakın olduğu yönünde hem fikir olundu.
- ❑ Ancak yine de büyüme oranının bilhassa 2024 yılından itibaren 4-4,5 bandında gelişmesine ve kurlarda öngörülen artışa karşın enflasyonun 2024'de yüzde 33 olarak tahminlenmesi eleştiri konusu oldu.

OVP'DE DAHA DÜŞÜK BÜYÜME, DAHA YÜKSEK ENFLASYON VE BÜTÇE AÇIĞI ÖNGÖRÜLDÜ
OVP'de belirlenen temel ekonomik tahminler

	2023(GT)	2024	2025	2026
Büyüme (%)	4,4 (5)	4 (5,5)	4,5 (5,5)	5
Kişi başı gelir (\$)	12.415 (10.071)	12.875 (11.931)	13.717 (12.901)	14.855
Enflasyon (%)	65 (24,9)	33 (13,8)	15,2 (9,9)	8,5
Cari açık/GSYH (%)	-4 (-2,5)	-3,1 (-1,4)	-2,6 (-0,9)	-2,3
İşsizlik (%)	10,1 (10,4)	10,3 (9,9)	9,9 (9,6)	9,3
Bütçe açığı/GSYH (%)	-6,4 (-3,5)	-6,4 (-2,5)	-3,4 (-1,5)	-2,9

* Parantez içi değerler bir önceki OVP'deki tahminleri gösteriyor

Dış kaynak vurgusu öne çıktı

- ❑ 2024 yılında hem yüzde 4'lük bir büyüme gerçekleştirilecek olması hem de kurun yüzde 45 düzeyinde artış kaydedecek olmasına karşın yine de yüzde 33 düzeyinde bir yıl sonu enflasyonu hedeflenmesi konusunda en belirgin vurgu, dış kaynak edinimi olarak ortaya çıkıyor.
- ❑ TCMB başkanı Erkan, herhangi bir kur hedeflemeleri olmadığını belirtirken,
- ❑ Haftanın son iş günü Sn.Şimşek'in X'de paylaşmış olduğu tweet'de hem Dünya Bankası finansman desteğinin önümüzdeki üç yıl içinde 35 milyar dolara çıkması hem de BAE'den yine aynı süre için geçerli, 51 milyar dolara yakın bir kaynağın transfer edileceği bilgisini paylaşarak, OVP'nin başarılı bir şekilde yürütülmesine destek olunacağını belirtmesi, bu sinyalin önemli parçaları olarak ortaya çıkıyor.

Küreselde 2024 karamsarlığı artıyor

- ❑ Ekonomistler, büyük ekonomilerdeki sürekli yüksek faiz oranlarının, 2023'te şimdiye kadar beklentilerin üzerinde performans gösteren küresel büyümenin gelecek yıl muhtemelen yavaşlayacağı anlamına geldiğini söylüyor. Dış basından derlediğimiz bazı yorumlar şöyle:
- ❑ Danışmanlık şirketi Consensus Economics'in tahminlerinin toplamına göre, üretim 2024'te yüzde 2,1 artacak; ekonominin bu yıl kaydetmesi beklenen yüzde 2,4'ten daha düşük.
- ❑ ABD bankası Citi'nin baş ekonomisti Nathan Sheets, "Hizmet talebi büyük ölçüde azalmadan devam etti, işgücü piyasası güçlü kaldı, ücretler artmaya devam etti" dedi. "[Bu yıl için beklenen] zayıflıkların bir kısmı 2024'e itiliyor."Sheets, ABD dahil pek çok ülkede "durgunluk olacak, ancak daha sonra gelecek" dedi.

İhracatta görünüm zayıfladı, BDDK düzenlemesi sadeleştirildi

- ❑ BDDK, eksik belge ya da bağımsız denetim beyanı ile ilgili usulsüzlükleri gideren şirketlerin kredi kısıtlamasını kaldırma kararı aldı. Döviz pozisyonundan dolayı kredi alamayan şirketler, YP pozisyonunu limitin altına düşürmeyi taahhüt ederse kredi kullanabilecek.
- ❑ Şirketlerin yabancı para pozisyonu ağırlıklı olarak dış ticaret faaliyetiyle ilgiliyken, mevcut görünüme bakılacak olursa; Son açıklanan dış ticaret rakamlarına göre Ocak-Temmuz döneminde geçen yılın aynı dönemine göre, ihracat %0,6 oranında azalarak 143 milyar 435 milyon dolar; ithalat %5,1 oranında artarak 217 milyar 52 milyon dolar olarak gerçekleşti. Dış ticaret rakamları bu şekilde seyrederse ihracat yaklaşık 270 milyar dolar; ithalat ise yaklaşık 365 milyar dolar olacak gibi görünüyor. Böylelikle, Cumhuriyetimizin 100'üncü yılını yaklaşık 100 milyar dolar dış ticaret açığı ile tamamlayacağız.
- ❑ En önemli ihracat partnerimiz ise Avrupa ve özellikle Almanya ki orada da resesyonun ayak sesleri hakim. Örneğin artan ithalat nedeniyle otomotiv sektörü Ağustos ayında da dış ticaret açığı verdi. Temmuz ve Ağustos ayında sektörün toplam dış açığı 1,5 milyar dolar olarak kaydedildi. Dolayısıyla dış talep zorda.
- ❑ Haftanın son iş gününde gelen önemli bir öncü gösterge olan İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi ağustosta 49,1'e gerileyerek 50,0 eşik değerinin altında kaydedildi. Böylece endeks, Türk imalat sanayi ihracatçılarının talep ikliminde son yedi aydır ilk kez hafif bir bozulmaya işaret etti. Birçok Avrupa ülkesinde ekonomik aktivitenin gerilemesi, ihracat ikliminde zayıflamaya yol açan temel faktör oldu.

Temeli sarsılmış G20....

- ❑ Dünyanın en güçlü liderlerinin neredeyse tümü bu yılki G20 zirvesi için Hindistan'da bir araya geliyor.. Sn. Cumhurbaşkanının da eşyle beraber katıldığı zirve ise amacından bir hayli uzaklaşmış gözüküyor.
- ❑ Nedenine gelince G20 zirvesinin yapıldığı dönem ve amacına bakmak gerekecek;
- ❑ İlk G20 toplantısı 2008 küresel krizinden hemen sonra Washington'da yapıldı. Amaç elbette önceden sadece gelişmiş ülkeleri kapsayan G7'den farklı olarak gelişmekte olan büyük ekonomilerin de kazanımıydı ve o zamanki motto elbette küreselleşmenin bir başka ifadesi olan birlik mesajıydı.
- ❑ Oysa şimdiki manzaraya bakılacak olursa, Rusya'nın Ukrayna'ya karşı savaşı ve ABD-Çin rekabeti, G20'yi büyük ölçüde batılı devletler ile küresel güney arasında derinden böldü. İklim değişikliği gibi kritik konularda fikir birliği yok . Rusya'dan Vladimir Putin ve Çin'den Xi Jinping (ilk kez) toplantıya katılmıyor.
- ❑ Özetle Batı olarak tabir edilen G7 ülkeleri açısından fikir birliğine varılan iklim krizi ve Rusya-Ukrayna meselesinin masaya yatırılması gibi konularda G20, o kadar da keyifli geçmeyebilir.

Enerji demişken, dönüşen Körfez ülkeleri

CHART 2

Progress toward diversification

The mix of exports from the MENA region is changing as manufactured goods begin to replace oil exports.

The MENA region has seen a steady increase in the trade subindex over time, driven by multiple factors, including

	2000-03	2020-21
a drop in its fuel exports as a share of merchandise exports	43%	32.7%
medium- and high-technology manufactured exports as a percentage of manufactured exports	25%	36.9%
an increase in manufactured exports as a percentage of total merchandise exports	37.6%	42%

SOURCE: Global Economic Diversification Index 2023.

NOTE: MENA = Middle East and North Africa.

- Geçtiğimiz hafta hem petrol hem de doğalgazda yükselen fiyatlara şahit olduk. Kış aylarında beklenenin erken geldiği söylenebilir.
- Petrol fiyatları, OPEC+'nın arz kısıntılarını sene sonuna kadar uzatacağı haberi üzerine yukarı ivmelenirken, bazı raporlarda 100 dolara kadar çıkacağı yönünde tahminler yapılıyor.
- Doğalgaz ise aslında Almanya başta olmak üzere Avrupa'nın Rusya doğalgazına olan bağımlılığının bu defa Asya'nın LNG'si ile yer değiştirdiğine delalet ediyor.
- Avustralya'nın Chevron şirketinde anlaşmaya varılmayınca uzayan grev, gazda yüzde 11,8 artış getirmiş durumda.
- Enerji ihracatının yıldızı olan zengin Körfez ülkeleri ise deyim yerindeyse bir ticari dönüşüm ve üretim inovasyonunun eşliğinde. Sadece futbol takımlarıyla sınırlı kalmayan yatırımlar, yenilenebilir enerji ve teknoloji ile ticareti çoktan dönüştürmeye başladı bile ki ülkemizin de yer aldığı MENA bölgesi dış ticaret kompozisyonu bu durumu net bir biçimde özetliyor:

Grafik:

<https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2023/09/a-mercantile-middle-east-nasser-saidi-aathira-prasad>

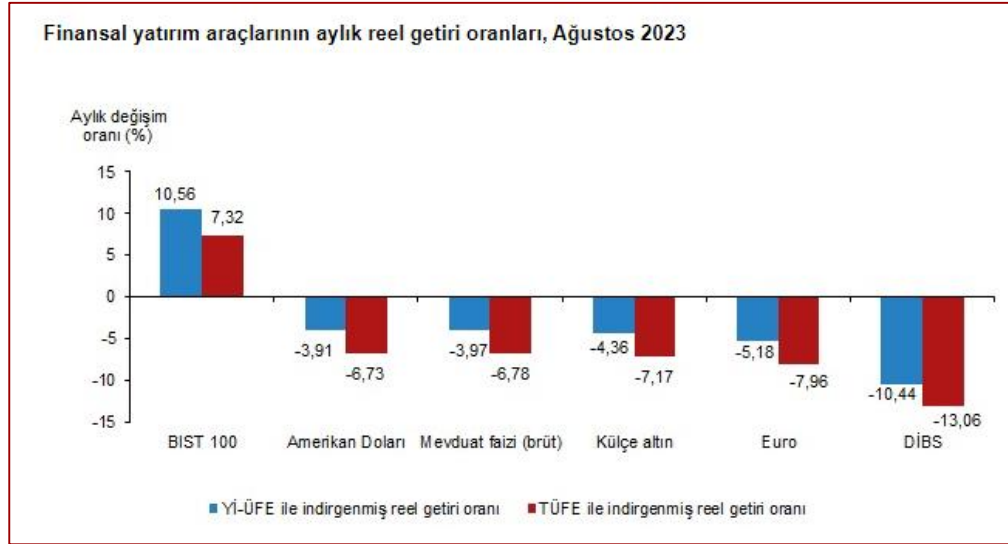
Burcu Kösem

Haftadan Kalanlar

- ❑ A Milli Kadın Voleybol Takımı, Sırbistan'ı 3-2 yenerek, Avrupa Şampiyonu oldu.
- ❑ ABD tarım dışı istihdamının Cuma günü Fed sıkılaştırma döngüsünün başından itibaren ilk kez zayıflama işareti vermesi sıkılaştırma döngüsünün sonuna gelindiği tezini güçlendirdi.
- ❑ Yurt içinde otomotiv satışları ağustosta hız kesti.
- ❑ Bakan Şimşek, enflasyon ile ilgili yaptığı değerlendirmede, "Enflasyonla mücadelenin biraz zaman alacağını biliyoruz. Geçiş dönemindeyiz" olarak vurguladı.
- ❑ Türk Lirası reel döviz kuru endeksi ağustos ayında bir önceki aya göre yüzde 7,8 artış gösterdi.
- ❑ Çin'de gayrimenkul sektörüne yönelik destek paketlerinin genişletileceğine dair beklentiler zor durumdaki emlak şirketlerinin hisselerinde rekor yükselişler yaşanmasına neden oldu.
- ❑ ABD ve AB, çelikte kendi anlaşmazlığına son verip, Çin çeliğini hedef alacak.
- ❑ Çin, kamuya Iphone yasağı getirdi; Nasdaq Apple hissesi öncülüğünde düştü.
- ❑ Birleşik Arap Emirlikleri'ne (BAE) ait ADNOC Gas şirketi ile Çin devletine ait PetroChina arasında sıvılaştırılmış doğalgaz (LNG) tedarik sağlama anlaşması imzalandı.
- ❑ EBRD Bölgesel Başekonomisti Roger Kelly, "Türkiye'nin Ortodoks para politikalarına geçiş vaadi ve bu vaadin; art arda önemli faiz artırımları, likidite ve kredinin sıkılaştırılması yoluyla yerine getirilmesi yatırımcıların onayını almıştır" dedi.
- ❑ ABD'de hanehalkının net serveti, bu yılın ikinci çeyreğinde yükselen borsa ve emlak fiyatlarının etkisiyle 154,3 trilyon dolarla tüm zamanların en yüksek seviyesine çıktı.
- ❑ Nuri Bilge Ceylan'ın Cannes'da Altın Palmiye için yarışan ve oyuncu Merve Dizdar'a ödül kazandıran "Kuru Otlar Üstüne" filmi, "En İyi Uluslararası Film" dalında Türkiye'yi temsil edecek
- ❑ Thodex davası: Faruk Fatih Özer ve kardeşlerine 26,6 milyar lira ceza
- ❑ Fitch kredi derecelendirme kurumunun Türkiye'nin not görünümünü negatiften durağana çevirmesi bekleniyor.

Finansal Yatırım Araçlarının Reel Getiri Oranları, Ağustos 2023

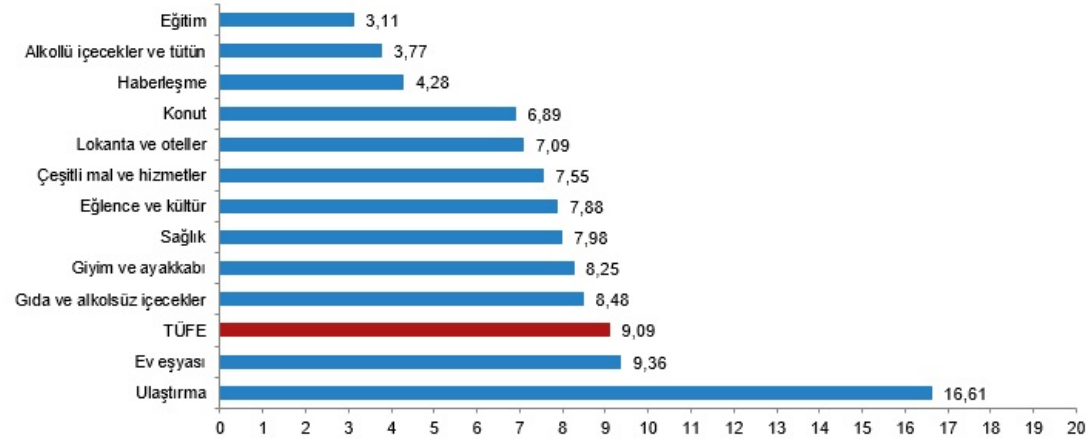
- Aylık en yüksek reel getiri, yurt içi üretici fiyat endeksi (Yİ-ÜFE) ile indirildiğinde %10,56, tüketici fiyat endeksi (TÜFE) ile indirildiğinde ise %7,32 oranlarıyla BIST 100 endeksinde gerçekleşti.
- Yİ-ÜFE ile indirildiğinde; yatırım araçlarından Amerikan Doları %3,91, mevduat faizi (brüt) %3,97, külçe altın %4,36, Euro %5,18 ve Devlet İç Borçlanma Senetleri (DİBS) %10,44 oranlarında yatırımcısına kaybettirdi. TÜFE ile indirildiğinde; Amerikan Doları %6,73, mevduat faizi (brüt) %6,78, külçe altın %7,17, Euro %7,96 ve DİBS %13,06 oranlarında yatırımcısına kaybettirdi.

Tüketici Fiyat Endeksi, Ağustos 2023

- TÜFE'deki (2003=100) değişim 2023 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre %9,09, bir önceki yılın Aralık ayına göre %43,06, bir önceki yılın aynı ayına göre %58,94 ve on iki aylık ortalamalara göre %56,28 olarak gerçekleşti.

TÜFE ana harcama gruplarına göre aylık değişim oranları (%), Ağustos 2023

Dış Ticaret Endeksleri, Temmuz 2023

- ❑ İhracat birim değer endeksi Temmuz ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %2,1 azaldı. Endeks bir önceki yılın aynı ayına göre gıda, içecek ve tütünde %3,4 azaldı, ham maddelerde (yakıt hariç) %16,1 azaldı, yakıtlarda %34,3 azaldı, imalat sanayinde (gıda, içecek, tütün hariç) %2,7 arttı.
- ❑ İthalat birim değer endeksi Temmuz ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %15,7 azaldı. Endeks bir önceki yılın aynı ayına göre, gıda, içecek ve tütünde %15,8 azaldı, yakıtlarda %41,5 azaldı, ham maddelerde (yakıt hariç) %24,2 azaldı, imalat sanayinde (gıda, içecek, tütün hariç) %6,6 azaldı.
- ❑ İhracat birim değer endeksinin ithalat birim değer endeksine bölünmesiyle hesaplanan ve 2022 yılı Temmuz ayında 77,1 olarak elde edilmiş olan dış ticaret haddi, 12,5 puan artarak, 2023 yılı Temmuz ayında 89,6 oldu.

